

KORUNAN ALANLARIN DOĞA EĞİTİM PROJELERİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

İdris OĞURLU, Prof. Dr. ¹

¹İstanbul Ticaret Üniversitesi, Mühendislik ve Tasarım Üniversitesi, 34840, Küçükyalı -
İstanbul, Turkey, E-posta: iogurlu@gmail.com

Hasan ALKAN, Doç. Dr. ²

²Süleyman Demirel Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Orman
Ekonomisi Anabilim Dalı-Isparta, E-posta: hasanalkan@sdu.edu.tr

Özet

Ülkemizdeki örgün eğitim programlarının doğa-çevre eğitimi konusundaki yetersizliklerinin giderilmesi ve doğa dostu bireylerin topluma kazandırılması bakımından önemli fırsatlar sunan Doğa Eğitim Projeleri son yıllarda Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu tarafından önemsenen ve öncelik verilerek desteklenen projeler haline gelmiştir. Diğer taraftan ise, sahip oldukları kaynak değerleri dolayısıyla çeşitli yasal koruma statüsü verilmiş olan birçok korunan alan, canlı birer laboratuvar olmaları ve insanlara kısa sürelerde aktif öğrenme fırsatı sunmaları gibi nedenlerle eğitim projeleri için tercih edilen alanlar olmaya başlamıştır. Bu bildiride, 2007-2010 yılları arasında Isparta'nın Kovada Gölü Milli Parkı, Gölcük Tabiat Parkı, Yazılı Kanyon Tabiat Parkı, Kızıldağ Milli Parkı gibi çeşitli korunan alanlarında birer haftalık sürelerle 11 eğitim döneminde gerçekleştirilen doğa eğitim projelerinin kazanımları ele alınarak, korunan alanların eğitim projeleri bakımından sunmuş olduğu fırsatlar ve bu projelerin korunan alanların tanıtımına yapmış olduğu katkılar değerlendirilmiştir. Konunun irdelenmesinde bu projelerden elde edilen deneyimlerinden anket ve mülakat çalışmaları ile proje katılımcılarından üretilen verilerden yararlanılmıştır. Araştırma bulgularına göre ; projelerin yürütüldüğü flora ve fauna bakımından zengin kaynak değerlerine sahip olan adı geçen korunan alanların proje içeriği ve aktivite çeşitliliğinin zenginleştirilmesi ve uygun kamp koşullarının sağlanması bakımından eğitici ve katılımcılara önemli avantajlar sağladığı görülmüştür. Öte yandan, korunan alanların eğitim projesi katılımcıları tarafından yeterince bilinmediği ve dolayısıyla bu projelerin korunan alanların tanıtımı ve korunmasına yönelik kamuoyu oluşturulması bakımından da önemli faydalar sağladığı belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Doğa Eğitim Projeleri, Korunan Alanlar, Isparta

1. Giriş

Çevre sorunlarına yönelik bir problem analizi yapıldığında, sorunlar sarmalının oluşmasına neden olan çekirdek problemin insan tutum ve davranışları olduğu görülmektedir (Doğan, 1997). Hal böyle iken, çevre ve doğa ile ilgili sorunları sadece teknik bir olgu olarak görerek insan-doğa ilişkilerini göz ardı eden, yasaklamalar üzerine kurgulanan, örgün ve yaygın eğitime yeterli şekilde odaklanmayan ve katılımı önemsemeyen yaklaşımlarla bu sorunları çözmek mümkün değildir (Tlert, 1998). Özellikle ülkemizin de içinde konumlandırıldığı ve bu durumun genellikle göz ardı edildiği gelişmekte olan ülkelerde katı koruma yaklaşımlarına ve yasal önlemlere rağmen; çevre sorunları gün geçtikçe azalacağına, aksine artmaktadır. Keza, örgün eğitim programlarının doğa-çevre konusundaki yetersizliği doğaya duyarlı ve sorumlu bireylerin yetişmesini şansa bırakmaktadır. Öyle ki, doğa koruma konusunda aktif rol üstlenen/üstlenmesi gereken ve doğa eğitiminde önemli bir görevi olan birçok aktörün kendisinin de bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadığı bilinmektedir. Bu

durum okul dışı olarak gerçekleştirilmekle birlikte, örgün eğitimle de bütünleştirilebilen yaygın eğitim seminer, program ve projelerinin önemini arttırmaktadır. Doğa eğitim projeleri bu bağlamda değerlendirilmesi gereken projelerdir. Çarpan etkisi sağlama potansiyeli yüksek olması sayesinde eğitimcilerin eğitimi bu noktada önemli bir fırsat olarak kabul edilebilir.

Öte yandan, önemli ve farklı kaynak değerine sahip olan alanların milli park, tabiatı koruma alanı, tabiat parkı, tabiat anıtı, yaban hayatı geliştirme alanı, Ramsar alanları gibi statüler vererek koruma altına alınması Dünyada olduğu gibi ülkemizde de doğa koruma çalışmaları içerisinde önemli etkiler doğurmuştur. Çeşitli statülerde yasal olarak korumaya alınan alanların sayısı her geçen gün artmakla birlikte, mevcut deneyimler ve yapılan yayınlar göstermektedir ki bu uygulama tek başına yeterli olmamıştır. Yine öyle görünmektedir ki insanlarda doğa korumaya yönelik olumlu algılar ve istedik davranışlar oluşturulamadığı sürece de sonuca ulaşamayacaktır (Noughton-Treves, vd., 2005; Alkan ve Korkmaz, 2009).

Yukarıda kısaca değinilen hususlar doğa-çevre sorunlarının giderilmesi ve doğa dostu bireylerin yetiştirilebilmesi bakımından Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından desteklenen eğitim projelerini önemli ve öncelikli hale getirmektedir. Bu projelerin korunan doğal alanlarda yürütülmesi daha önce ifade edildiği gibi proje çalışan ve katılımcılarına önemli fırsatlar sağlamakta ve proje alanı olarak tercih edilme derecesini olumlu yönde etkilemektedir. Aldıkları eğitimle doğaya bakış açıları değişen ve yeni yerler keşfetmenin verdiği hazzı yaşayan proje katılımcılarının da aynı şekilde görev yerlerine döndüklerinde korunan alanlarla ilgili tanıtıcı görev üstlendikleri gözlenmektedir. Başka bir ifadeyle, bu tercih aynı zamanda korunan alanların tanınması ve korunmasına yönelik gönüllülerin sayısını da arttırmaktadır. Ayrıca doğayı öğrenmek üzere seyahat eden kişiler ekoturist kategorisine girdiğine göre proje katılımcıları aynı zamanda birer ekoturist ve Ok (2010)'un belirttiği “doğa dostu müttefikler” olarak da kabul edilebilir.

TÜBİTAK gibi Süleyman Demirel Üniversitesi de doğa eğitim projelerini önemsemekte ve bu sürece olumlu katkı sağlamaya çalışmaktadır. Nitekim Isparta Korunan Doğal Alanlarında Doğa Eğitimi (IDE) adıyla markalaşan ve SDÜ Orman Fakültesi kaynaklı bu projelerden şimdiye kadar 4 tanesi tamamlanmış olup, beşincisi ise devam etmektedir. Ayrıca aynı fakülte Kızıldağ'da Doğa Eğitimi-1 ve Erguvanlar Çiçek Açıyor gibi başka eğitim projelerini de yürütmektedir. Bu bildiriye TÜBİTAK'ın, **IDE-1 (107B031)**, **IDE-2 (108B015)** ve **IDE-3 (110B089)** olarak destek sağladığı ilk üç doğa eğitim projesi, doğa eğitim projeleri için korunan alanların önemi ve eğitim projelerinin korunan alanların tanınırlığı ve etkin korunmasına yönelik yapmış olduğu olumlu katkılar ekseninde ele alınmış; proje kazanımları paylaşımına açılmıştır.

2. IDE Projelerinin Kısa Tanıtımı

2007 yılında başlayan ve 5.'si halen devam etmekte olan projelerden ilk üçü bu bildirininki konusu olmuştur. Bu projeler birer haftalık 11 eğitim döneminde tamamlanmış ve projelerin bitiminde 227 kişiye “*Doğa Eğitim Sertifikası*” verilmiştir. Projelerin eğitim dönemleri şu şekildedir:

IDE-1: Temmuz 2007, Eylül 2007 ve Şubat 2008

IDE-2: Mayıs 2008, Haziran 2008, Ağustos 2008 ve Ekim 2008

IDE-3: Temmuz 2010, Ağustos 2010, Eylül 2010 ve Ekim 2010.

Katılımcıların doğada yaşayarak elde ettikleri kullanılabilir bilgiyi ve projenin diğer potansiyel faydalarını çarpan etki sağlayarak arttırabilmek amacıyla hedef kitle-katılımcı olarak öğretmen ve öğretmen adayları seçilmiştir. Bu durum ülkemizdeki TÜBİTAK destekli eğitim projeleri bakımından da bir ilki oluşturmuştur.

Eğitimde “Merak et!, Öğren! ve Uygula! Modeli” kullanılmıştır. Proje alanı olarak 2 adet milli park, 2 adet tabiatı koruma alanı, 3 adet tabiat parkı, çok sayıda tabiat anıtı ve diğer korunan alanlara sahip olana Isparta İli seçilmiştir (Alkan, H ve Korkmaz, M., 2009; Oğurlu ve ark, 2010). Projede Kovada Gölü Milli Parkı, Kızıldağ Milli Parkı, Gölcük Tabiat Parkı, Yazılı Kanyon Tabiat Parkı, vb. birçok korunan alan eğitim etkinlikleri için kullanılmıştır.

Birer haftalık eğitim dönemlerinde her dönem 2-3 gün süreyle çadırlarda konaklanmış, katılımcıların yeme içme dâhil her türlü ihtiyaçlarını doğayla bütünleşik olarak karşılamaları sağlanmıştır. Eğitim programı içinde hayatta kalma, ilk yardım teknikleri, kamp kurma ve malzeme kullanımı, gözlem araç-gereçlerinden yararlanma, kayda alma teknikleri, fotoğraf/video çekimleri, doğal koleksiyon teknikleri, doğa oyunları, doğa yürüyüşleri, yaban hayatı gözlemleri (yaban keçisi, kuş gözlemleri, vejetasyon gözlemleri, vb.), gökyüzü gözlemleri, jeolojik gözlemler, ekolojik gözlemler, kırsal toplum ve yerel halk gözlemleri, peyzaj ve görsel değerler konusunda farkındalık oluşturmak, doğa yürüyüşleri, vb. birçok etkinliğe yer verilmiştir (IDE-1, 2007; IDE-2, 2008; IDE-3, 2010; Oğurlu ve ark, 2010).

3. Materyal ve Yöntem

Bu çalışmanın materyali proje katılımcılarıyla yapılan anket-mülakat çalışması verileri ve proje dokümanlarından oluşmaktadır.

Çalışmada ilki eğitim başlangıcında (ön değerlendirme), ikincisi eğitim sonunda (son değerlendirme) ve üçüncüsü de proje bitimini takiben yaklaşık 1 yıl sonra (izleme anketi) olmak üzere toplam üç farklı anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Birinci ve ikinci anketler IDE-1 kapsamında Temmuz 2007, Eylül 2007, ve Şubat 2008 dönemleri olmak üzere 3; IDE-2 kapsamında Mayıs 2008, Haziran 2008, Ağustos 2008 ve Ekim 2008 olmak üzere 4 ve nihayet IDE-3 kapsamında Temmuz 2010, Ağustos 2010, Eylül 2010 ve Ekim 2010 olmak üzere 4 dönemde projeye iştirak eden toplam 227 katılımcıya uygulanmıştır¹. Üçüncü anket çalışması ise proje kazanımlarının izlenmesi ve geri bildirim alınması amacıyla tüm eğitim dönemleri tamamlandıktan sonra 2011 yılı Nisan ve Mayıs aylarında elektronik ortamda gerçekleştirilmiştir. 227 katılımcının tamamı ile anket yapılmasının zorlukları yüzünden bu çalışmada örneklemeden yararlanılmıştır. Örnek büyüklüğü aşağıdaki formül yardımıyla 68 olarak hesaplanmıştır (Karasar, 1994).

$$n = \frac{Z^2 \cdot x \cdot N \cdot p \cdot x \cdot q}{N \cdot x \cdot D^2 + Z^2 \cdot p \cdot x \cdot q}$$

Formülde,

n = örnek büyüklüğü,

p = güven katsayısını (%95 güven düzeyi için *Z* = 1,96 alınmıştır),

p = ölçmek istenilen özelliğin toplumda bulunma ihtimalini (% 95 güven düzeyi için *P* = 0,5),

q = 1-*p*'yi,

N = ana kitle büyüklüğünü ve

D = kabul edilen örnekleme hatasını (% 5 alınmıştır) göstermektedir.

¹ IDE-2 Ekim 2008 dönemi katılımcıları ile eğitim programı başlangıcında anket çalışması yapılmasına rağmen; program sonrası anket uygulaması gerçekleştirilemediği için değerlendirmeler 203 anket üzerinden yapılmıştır.

Değerlendirmelerde SPSS paket programı ve Excel yazılımı kullanılmış; bulgular kullanılan soru ve ölçeklerin özelliklerine göre bazen frekans-(%), bazen de değişkenler arası ilişkiler (ki-kare bulguları) şeklinde sunulmuştur.

3. Bulgular ve Tartışma

Bir alanı korunan alan olarak ilan etme ve yasal olarak koruma altına almanın bu alanın korunması için yeterli olmadığı artık anlaşılmıştır. Bu alanların gerçekten korunabilmesi için öncelikle bu alanlarla iç içe yaşayan yerel halkın, kullanıcılar ve diğer insanların bu alanlar ve kaynak değerleri hususunda bilgilendirilmesi& bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu alanların korunmasında görevli ya da gönüllü olarak hizmet eden/edecek insanlar ve keza kullanıcılar bu alanlar hakkında ne kadar çok bilgiye sahip olursa, bu durum alanın korunmasına yönelik etkinliklerin ve alan kullanıcılarında korunan alanlara yönelik olumlu algı ve tavırlar oluşturulmasına o kadar çok katkı sağlayacaklardır. Özellikle ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerde bu durum daha da önemlidir. Zira korunan alan kavramı, bu alanların birincil paydaşı olan yerel halka, neredeyse sadece yasaklar veya yaşadıkları yerde hayatlarına getirilen bir dizi kısıtlamaları çağrıştırmaktadır. Korunan alanları bilen ve onlara değer veren insan sayısı arttıkça bu alanların gönüllü koruyucuları ortaya çıkacaktır (Yaşar ve Şeremet, 2008; Alkan, 2009; Alkan ve ark, 2009). Bu bağlamda eğitim projeleri korunan alanların tanıtımı ve korunmasına katkı sağlama potansiyeli olan aktif bir kitle oluşturabilmek için önemli fırsatlar sunmaktadır. Zira, bu projeler katılımcıların gerek kavramsal olarak, gerekse projelerin yürütüldüğü alanlar bağlamında bilgilenme düzeyleri üzerinde önemli bir etki vücuda getirmekte/oluşturmaktadır. Tablo 1’de IDE katılımcılarının proje başlangıcı ve sonunda oluşan bilgi düzeyi farklılıkları verilmiştir.

Tablo 1. Eğitim başlangıcı ve bitimindeki bilgi farklılıkları ve anlamlılıkları (Alkan ve Oğurlu, -)*

İfadeler	Anket zamanı	Seçenekler** (%)				Chi Square (X ²)	P
		1	2	3	4		
Doğal Korunan Alan Kavramı ve çeşitleri	Proje sonu	1.0▼	11.8▼	65.5▲	21.7▲	19.520	0.021 ***
	Başlangıç	9.9	43.8	44.3	2.0		
Ülkemizin korunan alanları	Proje sonu	1.0▼	11.8▼	65.5▲	21.7▲	19.520	0.021 ***
	Başlangıç	9.9	43.8	44.3	2.0		
Tabiat parkı ve Ülkemizdeki tabiat parkları	Proje sonu	0.5▼	19.2▼	59.6▲	20.7▲	29.184	0.001 ***
	Başlangıç	12.8	52.2	34.0	1.0		
Milli park kavramı ve Ülkemizdeki milli parklar	Proje sonu	1.0▼	14.3▼	57.1▲	27.6▲	23.262	0.006 ***
	Başlangıç	7.9	51.2	36.5	4.4		
Orman kavramı ve Ülkemizin ormanları	Proje sonu	1.0▼	8.4▼	67.0▲	23.6▲	40.904	0.000 ***
	Başlangıç	2.5	38.8	55.7	3.0		
Fauna ve Yaban hayvanları	Proje sonu	1.5▼	20.2▼	61.1▲	17.2▲	23.070	0.006 ***
	Başlangıç	20.7	46.8	28.1	4.4		
Çevre Jeolojisi ve Jeolojik yapı	Proje sonu	3.4▼	30.0▼	50.2▲	16.4▲	31.425	0.000 ***
	Başlangıç	23.2	47.3	25.6	3.9		
Bitkiler, Bitki türleri ve Botanik	Proje sonu	1.0▼	16.7▼	65.0▲	17.3▲	31.860	0.000 ***
	Başlangıç	5.9	48.8	42.3	3.0		
Korunan alanlar ve kırsal yerleşimler ilişkisi	Proje sonu	2.0▼	7.9▼	53.2▲	36.9▲	24.654	0.003 ***
	Başlangıç	3.4	37.4	45.8	13.4		

*Ön ve son değerlendirme anketle verilerinden üretilmiştir.

**1: Hiç bilgin yok, 2: Biraz bilgin var, 3: Orta derecede bilgin var, 4: Çok iyi biliyorum; ▼: Azalış; ▲ Artışı ifade etmektedir.

*** P<0,05

Tablo 1’de görüldüğü gibi orman, flora, fauna, korunan alan, milli park, tabiat parkı, vb. kavramsal hususlarda katılımcıların proje başlangıcı ve sonunda tespit edilen bilgi düzeyleri farklılıklar göstermiştir. Proje bitiminde orta derecede bilgin var (3) ve çok iyi biliyorum (4) seçeneklerinin frekanslarında önemli artışlar olurken; hiç bilgin yok (1) ve biraz bilgin var (2) seçeneklerinin frekansları azalmıştır. Bu değişimin anlamlı olup olmadığının test edilmesi

amacıyla yapılan *ki-kare* testi analizi bulgularına göre ise tüm hususlar bakımından istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir.

Daha önce ifade edildiği gibi eğitim projeleri katılımcıların kavramsal bilgilerini iyileştirdiği gibi projelerin yürütüldüğü alanların kitlelere tanıtılması bakımından da önemli faydalar sağlamaktadır. Nitekim, İlk anket uygulamalarından elde edilen veriler değerlendirildiğinde Isparta ve civarındaki korunan alanları bilen katılımcıların oranının oldukça düşük olduğu görülmüştür. Zira, proje başlangıcında sorulan “*Proje boyunca ziyaret edeceğiniz korunan alanları daha önce duydunuz mu; bu alanlar hakkında bilginiz var mı?*” sorusuna katılımcıların %70’i hayır cevabı vermişlerdir. Korunan alanı duyduğunu/bildiğini ifade edenlerin neredeyse tamamına yakını ise bu alanların kaynak değerleri konusunda fikir beyan edememişlerdir. Dolayısıyla %30’luk kısmın bu alanları bildiği söylemek de esasen iyimser bir tespit olmaktadır.

Çalışma kapsamında daha evvel proje alanlarını gören denekler üzerinde yapılan çalışmada eğitim projeleri ile bu alanlara bakışlarının değişip değişmediği araştırılmıştır. Proje bitiminde bu katılımcılardan anılan alanlara olan bakışlarını proje başlangıcı ile kıyas etmeleri istendiğinde, gittikleri bu alanları flora, fauna, jeolojik yapı, farklı ekosistemler, kırsal toplumlar, peyzaj değerleri, vb. bir çok açıdan kaynak değerlerin projeden önce yeterli ölçüde fark ve idrak etmedikleri dolayısıyla bu alanların katılımcılarca büyük ölçüde sıradan alanlar olarak görüldüğü anlaşılmıştır.

Alanların bilinirliği ile Ispartalı olma ya da daha evvel Isparta’da yaşama arasında da istatistiksel bakımdan anlamlı bir ilişki ($X^2 = 12.029$, $P=0.000$) bulunmaktadır. Alanların ziyaretini engelleyen/kısıtlayan en önemli faktörler bu alanların kaynak değerlerinin yeterince bilinmemesi veya bunlardan haberdar olunmaması, ulaşım zorlukları ve günübirlik kullanım için gerekli tesislerin olmayışı şeklinde sıralanabilir.

Proje katılımcıları eğitim alanı olarak kullanılan korunan alanları çok beğendiklerini her fırsatta dile getirmişlerdir. “*Eğitim alanlarımız içerisinde unutamadığınız ve fırsat bulduğunuzda tekrar ziyaret etmek istediğiniz yerler var mı?*” şeklinde sorulan soruya katılımcıların tamamı “**evet**” cevabı vermişlerdir. Hatta katılımcıların %75’i bu alanları ilk fırsatta öğrencileri ile birlikte tekrar gezmek istediklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte katılımcıların çok azı alanları tesisler bakımından yeterli bulurken (Tablo 2); alanlardaki etkinlik çeşitliliğini yeterli bulan katılımcı olmamıştır.

Tablo 2. Korunan Alanlardaki Tesis Yeterliliği

Yeterlilik Durumları	Gölcük Tabiat Parkı	Kovada Gölü Milli Parkı	Yazılı Kanyon Tabiat Parkı	Kızıldağ Milli Parkı
Tesisler yeterlidir (sayı-%)	38-16.6	12-5.3	18-7.9	41-18.1
Kısmen yeterlidir (sayı-%)	120-52.9	90-39.6	90-39.6	154-67.8
Yetersizdir (sayı-%)	69-30.5	125-55.1	119-52.5	32-14.1
Toplam (sayı-%)	(227-100)	227-100	227-100	227-100

Proje katılımcılarının bu alanların tanıtımına katkı sağlayıp sağlamadıklarının belirlenebilmesi amacıyla izleme anketinde yer verilen “*Arkadaşlarınıza eğitim alanlarımızı görmeleri konusunda tavsiyeniz oldu mu?*” şeklinde sorulan bir soruya katılımcıların %97.1’i evet cevabını vermiştir. Bazı katılımcılar korunan alanların tanıtımına yönelik olarak proje sırasında edindikleri bilgi ve materyalleri öğretmen arkadaşları ve öğrencileriyle paylaştıklarını da ifade etmektedir. 2007 yılından bu yana IDE projelerine olan ilginin ve başvuru sayısının her dönem biraz daha artması da öngörümüzün ispatına yönelik bir delil olarak kabul edilebilir. Projeler yürütüldüğü alanlara yönelik ilginin yanında diğer korunan

alanlara yönelik ilgiyi de artırma potansiyeline sahiptir. “*Proje sonrası Yörenizdeki veya başka bir yerdeki korunan alana ziyarette buldunuz mu?*” sorusuna katılımcıların %73.5’i evet %26.5’i ise hayır cevabını vermiştir.

Bildiri kapsamında ön görülen diğer bir husus olan korunan alanların eğitim projeleri için önemli fırsatlar sağlayacağı görüşü de bu çalışma kapsamında test edilmeye çalışılmıştır. Bunun için proje çalışanların görüşleri ve anket bulgularından yararlanılmıştır. Proje çalışanlarının tamamı korunan alanların eğitim projeleri için önemli fırsat sağladığını ve Isparta’nın bu bakımdan önemli ve öncelikli iller arasında olduğunu ifade etmektedir. Buna gerekçe olarak ise Isparta’daki korunan alanların kaynak değerleri bakımından zengin olması, bu alanların canlı birer laboratuvar niteliği taşıması ve uygun-güvenli kamp yapma imkanına sahip olması gösterilmiştir. Katılımcıların bu husustaki görüşlerinin belirlenebilmesi için ise “*Milli parklar, tabiata parkları, vb. korunan alanların eğitim proje ve kursları için diğer alanlara göre daha avantajlı olduğu görüşüne katılır mısınız?*” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya katılımcıların % 97.1’i evet cevabı vermiştir. Katılımcılar da yine proje çalışanları gibi flora ve fauna bakımından zengin olan bu alanları canlı birer laboratuvar olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

4. Sonuç ve Öneriler

TUBİTAK tarafından desteklenen ve birer haftalık toplam 11 eğitim döneminde tamamlanan IDE projeleri bulgularına göre, IDE projeleri katılımcıların doğa konusundaki bilgi düzeyi artışına ivme kazandırmış ve bunun kalıcı hale gelmesi ve nihayet davranışa dönüşmesine katkı sağlamıştır. Bunda etkili olan etmenlerin başında proje kapsamında her eğitim döneminde en az 2-3 gün çadır kamplarında konaklama yapılmış olması gelmektedir. Katılımcıları birçok açıdan doğayla bütünleştiren bu uygulamanın diğer eğitim projelerine doğru yaygınlaştırılması mutlaka yararlı olacaktır. Buna göre, korunan alanlar; flora, fauna ve diğer kaynak değerleri bakımından zengin olmaları, uygun ve güvenli kamp koşulları sağlamaları ve proje içeriğinin zenginleştirilmesini kolaylaştırmaları gibi özellikleri dolayısıyla eğitim projelerinde en azından/hiç değilse kamp yerleri olarak tercih edilmelidir.

Araştırma bulgularına göre ortaya çıkan diğer bir sonuç ise eğitim projelerinin doğa-çevre koruma ve korunan alanlar bakımından hem kavramsal düzeyde hem de projelerin gerçekleştirildiği alanlar düzeyinde önemli bilgi artışını temin ettiğidir. Şu halde, eğitim projelerinin TUBİTAK tarafından desteklenmeye devam edilmesi ve korunan alanlardan sorumlu kurum ve kuruluşların da bu sürece destek vermesini önermekteyiz.

Kaynaklar

Alkan, H. ve OĞURLU, İ., --- , The Changes in The Environmental Perception, Attitude and Behaviour of Participants at the end of Nature Training Projects. Environmental Engineering and Management Journal (*Yayına kabul edilmiş olup, yayın yılı ve sayısı henüz belli değildir*).

Alkan, H., 2009. Negative Impacts of Rural Settlements on Natural Resources in the Protected Areas: An Example from Kovada Lake National Park. Journal of Environmental Biology, 30(3), 363-372.

Alkan H., Korkmaz M. ve Tolunay A., 2009. Assessment of Primary Factors Causing Positive or Negative Local Perceptions on Protected Areas. Journal of Environmental Engineering and Landscape Management, (DOI:10.3846/1648-6897.2009.17.20-27), 17(1): 20-27.

- Alkan, H. ve Korkmaz, M., 2009.** Korunan Alanların Yönetiminde Yaşanan Sosyo-Ekonomik Odaklı Sorunlara İlişkin Bir Değerlendirme. II. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi, Bildiriler Kitabı ISBN 978-9944-452-28-1, s. 13-22.
- Doğan, M., 1997.** 21. Yüzyıla Giderken Türkiye’de Çevre Eğitimi. Çevre ve İnsan, Çevre Bakanlığı Yayınları, Sayı: Mart 1997, s.24-27.
- IDE-1, 2007.** Isparta Korunan Doğal Alanlarında Doğa Eğitimi Projesi. Proje Dokümanları, Proje no: 107B031.
- IDE-2, 2008.** Isparta Korunan Doğal Alanlarında Doğa Eğitimi Projesi. Proje Dokümanları, Proje no: 108B015.
- IDE-3, 2010.** Isparta Korunan Doğal Alanlarında Doğa Eğitimi Projesi. Proje Dokümanları, Proje no: 110B089.
- Karasar, N., 1994.** Bilimsel Araştırma Yöntemi. 6.Basım Nobel Yayın Dağıtım ISBN 975-591-046-8, Ankara.
- Noughton-Treves, L., Holand, M. ve Brondon, K., 2005.** The Role of Protected Areas in Conserving Biodiversity and Sustaining Local Livelihoods. Annual Review of Environment and Resources, 30: 219-252.
- Ok, K., 2010.** Türkiye Ormancılık Sektörü Açısından Ekoturizm. Orman Ekosistemlerinde Ekoturizm Çalıştayı ve 10. Yılında TODEG , ISBN 978-9944-0048-4-8, s. 53-60.
- Oğurlu, İ., Alkan, H. ve Gündoğdu, E., 2010.** Isparta Korunan Doğal Alanlarında Doğa Eğitimi Projesi -I: Katılımcıların Algı ve Beklentileri. III. Ulusal Ormancılık Kongresi, 20-22 Mayıs, Bildiriler Kitabı I. cilt; s.144-153.
- Tlert, R., 1998.** Çevre Eğitimi ve Katılımının Sağlanması. Çev-Kor, Cilt:7, Sayı:28, 3-9s.
- Yaşar, O., Şeremet, M., 2008.** Türkiye’de Milli Park Eğitimi ve Milli Park Eğitimine İlişkin Bir Araştırma: Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı:1/5 Güz 2008, s.911-942.

TEŞEKKÜR

TUBİTAK destekli IDE projeleri geniş katılımlı bir ekip marifetiyle yürütülmüştür. Dolayısıyla verilerin ediniminde proje ekibini oluşturan uzman ve eğitmenlerin ve ayrıca katılımcıların önemli bir payı bulunmaktadır. Bu projelere destek veren TÜBİTAK ve başta proje ekibini oluşturan eğitmenler ve katılımcılar olmak üzere katkı sağlayan herkese ayrı ayrı teşekkürlerimizi sunarız.